

Arkivsak-dok. 202000493-1
Saksbehandler Tore Bruem

Saksgang
Hovedutvalg for utdanning 2019-2023

Møtedato
04.02.2020

Utvalgssaksnr
6/20

Tilbud om vaksine mot meningokokk-sykdom kjent som smittsom hjernehinnebetennelse til elever i videregående opplæring i Trøndelag

Fylkesrådmannens innstilling:

Skriv inn forslag til vedtak

1. Hovedutvalget for utdanning oppfordrer alle vertskommuner til videregående skoler i Trøndelag om å gi et tilbud om gratis vaksinasjon mot meningokokksykdom.
2. Hovedutvalget for utdanning vil etter nødvendige avklaringer og kartlegging av behov fra aktuelle kommuner støtte en vaksinasjon med kr 300,- pr elev. Dette betyr samtidig at eksisterende ordninger med for eksempel samfinansiering med frivillige organisasjoner og liknende kan anbefales opprettholdt så lenge eleven slipper å betale egenandel.
3. Hovedutvalget for utdanning vil anbefale et vaksinasjonsprogram som iverksettes etter en kartlegging av interesse hos elevene i løpet av Vg2 i videregående opplæring.
4. Hovedutvalget for utdanning vil også anbefale at elever i private videregående skoler med samarbeidsavtale med fylkeskommunen omfattes av ordningen.
5. Hovedutvalget for utdanning støtter en egen uttalelse fra Fylkesmannen som er vedlagt saken.
6. Hovedutvalget for utdanning ber fylkesrådmannen rette en henvendelse til nasjonale myndigheter med en anmodning om at denne vaksinen legges i det nasjonale vaksinasjonsprogrammet.
7. Hovedutvalget for utdanning ber om at ordningen evalueres i løpet av økonomiplanperioden 2020-23 for eventuelle justeringer seinere.

Vedlegg:

Nummererte vedlegg som følger saken:

[Notat fylkesmannen i Trøndelag v Marit Dypdal Kverkild datert 8.01.2020](#)

Andre refererte dokumenter i saken: [FT-sak 117/19 – Økonomiplan 2020 – 23 med budsjett 2020](#)

Sammendrag

I saken redegjøres det for hvordan fylkeskommunen kan medvirke til at flere ungdommer får tilbud om vaksine mot meningokokksykdom kjent som smittsom hjernehinne betennelse. Dette har sin bakgrunn i vedtak i forbindelse med en interpellasjon fra Arbeiderpartiet våren 2019. I dette vedtaket sies det at det skal arbeides for at det innføres gratis meningokokkvaksine for alle elever i videregående skole i samarbeid med kommunene. Dette vedtaket ble fulgt opp i økonomiplan 2020-23 der det settes av 1,875 millioner til formålet. Dette vil kunne dekke omlag halvparten av kostnaden for å vaksinere de som er avgangselever i 2020, det vil si alle Vg2-elever i fylkeskommunens videregående skoler samt alle elever på Vg2 i private videregående skoler.

I saken understrekes det at det er kommunene som har ansvaret for helsetjenesten i videregående opplæring, men at fylkeskommunen gjennom sin støtte kan bidra til at flere gjennomfører vaksinasjonen og at vi får en mest mulig lik ordning i hele fylket. I saken ligger et forslag om hvordan en slik ordning kan gjennomføres praktisk. I forslag til vedtaket sies det også at ordningen skal evalueres i løpet av økonomiplanperioden. Når det gjelder medisinskfaglige vurderinger i saksframlegget har fylkesrådmannen støttet seg på vedlagt notat utarbeidet av fylkesmannen i Trøndelag.

Bakgrunn:

Fylkestinget vedtok etter en interpellasjon fra Arbeiderpartiet våren 2019 at det skulle innføres gratis meningokokkvaksine for alle elever i videregående skole i samarbeid med kommunene. I forbindelse med vedtak i FT-sak 117/19 – Økonomiplan 2020 – 23 med budsjett 2020 vedtok fylkestinget at settes det av 1,875 mill. Dette vil kunne dekke omlag halvparten av kostnaden for å vaksinere de som er avgangselever i 2020, det vil si Vg2-elever på yrkesfag, og VG3-elever på studieforberedende utdanningsprogram. I vedtaket er det et premiss om spleiselag med kommunene.

Fra kommunenivået problematiseres ansvarsforholdet for både de helsefaglige vurderinger og et eventuelt vaksinasjonstilbud. Det er kommunen som har ansvaret for å vurdere behov for å tilby vaksinasjon til sine innbyggere. Det er kommuneoverlege/smittevernoverlege som gjør de helsefaglige vurderinger, og nasjonale anbefalinger ligger til grunn for kommunenes innsats på området. Det er også kommunen som har kompetanse på å administrere vaksine.

Gjennom denne saken inviteres kommunene i fylket med i et spleiselag for at flere gjennomfører vaksinasjonen og at vi får en mest mulig lik ordning i hele fylket.

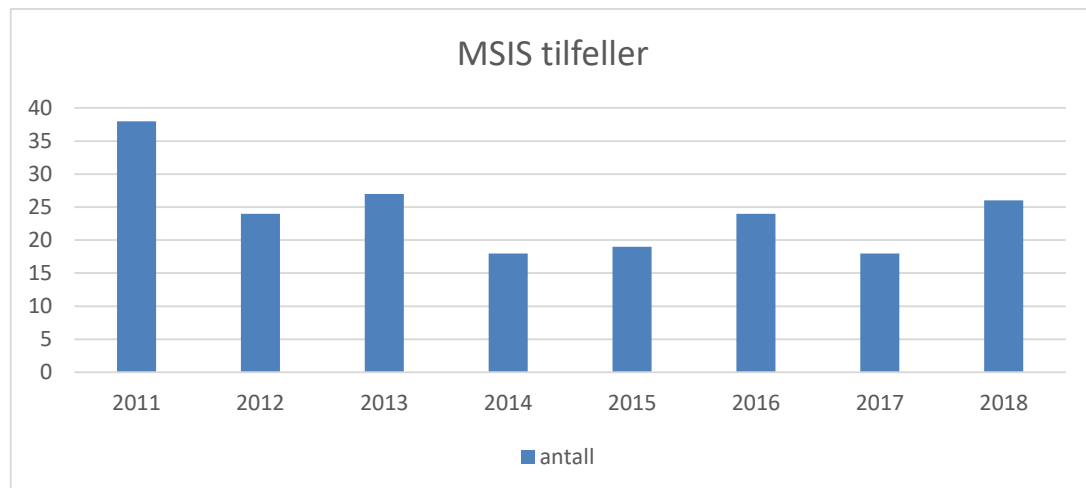
Faktiske opplysninger:

Fylkesrådmannen har innhentet noen faglige vurderinger og tall fra fylkesmannen i Trøndelag i forbindelse med utarbeidelse av saken. Fylkesmannen har utarbeidet et eget notat som er vedlagt saken. I teksten under refereres noe fra dette notatet.

Meningokokksykdom, ofte kalt smittsom hjernehinnebetennelse, skyldes infeksjon med meningokokkbakterien. I verden er det seks typer, serogrupper, av denne bakterien som kalles meningokokk, *Neisseria meningitidis*. Disse serogruppene er gruppe A,B,C,W,X og Y.

I Norge har meningokokksykdom vært hatt meldeplikt i «Meldesystem for smittsomme sykdommer» (MSIS) siden 1975. Norge har derfor en god oversikt over forekomsten av meningokokksykdom i befolkningen. Utviklingen fra 2011 er beskrevet i tabellen under:

Tabell 1: Forekomst av smittsom hjernehinnebetennelse i Norge 2011-2018



Tabellen viser at siden 2011 har forekomsten av meningokokksykdom variert fra 38 tilfeller i 2011 til 26 tilfeller i 2018. Det laveste antallet hadde vi i 2014 med 18 tilfeller av sykdommen. I perioden 2009- 2018 døde 25 personer av meningokokksykdom. Aldersfordelingen blant disse dødsfallene viser at 4 personer var mellom 15-19 år. (Tall fra MSIS)

Friske ungdommer har oftere meningokokker i halsen enn andre. Få av disse ungdommene blir syke, men de kan smitte andre. Sykdommen utvikler seg raskt, og rundt 10% av de som får sykdommen dør. De siste fem årene har det årlig

vært meldt mellom to og ni tilfeller av meningokokksykdom i aldersgruppen 16-19 år.

Tidligere var serogruppe B den hyppigst forekommende serogruppen blant ungdommer. I de siste fire årene har det ikke vært tilfeller forårsaket av serogruppe B hos ungdommer i alderen 16-19 år i Norge. Hos de fleste ungdommer med meningokokksykdom har det vært påvist serogruppe C og Y.

Det finnes to ulike vaksiner tilgjengelig i Norge. Kombinasjonsvaksine mot meningokokk serogruppe A, C, W beskytter mot alle de fire serogruppene. I tillegg er det en egen vaksine mot serogruppe B tilgjengelig. For å være beskyttet mot alle gruppene av meningokokkbakterien som sirkulerer i Norge (C, W, Y og B) må man vaksinere seg med begge vaksinetypene.

Folkehelseinstituttet (FHI) følger nøye med på forekomsten av de ulike serogruppene av meningokokker som gir meningokokksykdom. Det har som sagt ikke vært tilfeller av meningokokksykdom serogruppe B hos ungdom de siste fire år, følgelig vurderer og anbefaler FHI at det er ACWY – konjugatvaksinen som gir best beskyttelse i ungdomsgruppen. Dersom forekomsten av de ulike serogruppene endres, vil FHI kunne endre sine anbefalinger.

FHI har siden 2011 anbefalt at ungdommer mellom 16-19 år bør vaksinere seg mot meningokokksykdom.

Kartlegging av hvilke tilbud om vaksine som gis i Trøndelag

FHI har som nevnt siden 2011 anbefalt at ungdommer mellom 16-19 år bør vaksinere seg mot meningokokksykdom. Våren 2019 ba FHI Fylkesmennene om å kartlegge omfanget av slik vaksinering i den enkelte kommune.

Fylkesmannen i Trøndelag sendte den 19.02.2019 følgende spørsmål til alle kommuner i trøndelag:

- *Tilbys vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse til elever i ungdomsskolen?*
- *Tilbys vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse til elever i videregående skole*
- *Hvordan er vaksinasjonstilbudet organisert?*
- *Hvordan er vaksinasjonstilbudet finansiert?*
- *Hvilken egenbetaling/ hva må eleven betale for vaksinen?*

24 kommuner i Trøndelag svarte på Fylkesmannen sin forespørsel. Alle 24 kommunene svarte at vaksine mot meningokokksykdom ikke tilbys i ungdomsskolen.

Vaksine tilbys i videregående skole. Det varierer mellom kommunene hvilket årstrinn, 2. eller 3. klasse i videregående skole, som vaksinen tilbys. Noen kommuner tilbyr vaksine både for 2. og 3. klasse elever, mens andre kommuner tilbyr vaksine kun for avgangselevene. Noen få kommuner tilbyr vaksinen til alle elever i videregående

skole. En kommune tilbyr vaksinen når elevene starter i videregående skole. En kommune ønsker å vaksinere 1. års elever, men skriver at de ikke har hatt ressurser til det ennå.

En kommune tilbyr gratis vaksine for elevene, og kommunen finansierer dette. To andre kommuner tilbyr også gratis vaksine for elevene, men ordningen er ikke finansiert av kommunen, men av lokal sanitetsforening. I en kommune sponser den lokale sanitetsforeningen noe av egenandelen, og elevene betaler en egenandel på kr 165. Ellers varierer det hva elevene må betale. Noen skriver at eleven må betale selvkost, i åtte kommuner må elevene betale kr 500, men i fire kommuner betaler elevene kr 400. I en kommunene betaler elevene kr 480.

Selv om fylkeskommunen gjennom denne saken anbefaler en vaksinasjonsordning som i en samfinansiering med kommunen tar bort egenandelen for elevene, vil det fortsatt være slik at det er den enkelte vertskommune som bestemmer hvilken ordning som skal gjelde i ansvarsområdet for kommunen. Dette betyr at eksisterende ordninger med for eksempel samfinansiering med frivillige organisasjoner og liknende kan anbefales opprettholdt så lenge eleven slipper å betale egenandel.

Fylkesmannen har gitt tilbakemelding til FHI om at både vaksinetilbudet og egenbetalingen viser stor variasjon i Trøndelag. Det er helt klart at ungdommene mellom 16-19 år i Trøndelag ikke får et likt tilbud til lik pris/egenandel. FHI sine retningslinjer som er beskrevet på deres nettside www.fhi.no er basert på nåværende praksis.

Tilbud i andre fylkeskommuner

Hordaland fylkeskommune tilbyr gratis vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse til elever mellom 16-19 år som ikke allerede er vaksinert. Tilbudet gjelder også privatskoler. Vaksinasjonsprogrammet gjennomføres i uke 6 og 7 for aktuelle elever på Vg3. Ordningen slik den er nå ble innført i 2018.

Østfold fylkeskommune tilbyr også fra 2018 støtte til vaksine til ungdom mellom 16-19 år. Dette i en modell med samfinansiering med kommunene. Østfold fylkeskommune har også rettet en henvendelse til nasjonale myndigheter med en anmodning om at denne vaksinen legges i det nasjonale vaksinasjonsprogrammet.

Buskerud fylkeskommune har også i flere år gitt støtte til vaksinering for avgangselever/russ. Ordningen vurderes til også å omfatte hele elevkullet på ett årstrinn. Så langt har vaksinasjonsprogrammet vært gjennomført på Vg3. Ordningen videreføres i gamle Buskerud fylkeskommune når fylket nå har blitt en del av Viken fylkeskommune.

Fylkesrådmannen er ikke kjent med at andre fylkeskommuner har innført tilsvarende ordninger.

Praktisk gjennomføring

Det er som nevnt tidligere kommunene som har ansvaret for helsetjenesten i videregående opplæring. Derfor vil det være naturlig at det etter at hovedutvalget har behandlet denne saken går en henvendelse til den enkelte kommune.

Etter modell fra Buskerud kan dette skje gjennom skolehelsetjenesten på den enkelte videregående skole. Her kan det sikkert være litt ulike behov i den enkelte region og nødvendige avpasninger kan avtales mellom skole og aktuelle vertskommune ved skolehelsetjenesten. Neste steg vil være å foreta en kartlegging hos elevene på Vg2 for å finne ut hvor mange som ønsker vaksinen. Grunnen til å gjøre dette på Vg2 er at man da har hele elevkullet samlet i motsetning til den oppdelingen som skjer på Vg3 gjennom at mange går ut i lære. Ved å gjøre dette på Vg2 får også den enkelte elev noe tid til å få et best mulig innblikk i hva en vaksinasjon innebærer og gir skolehelsetjenesten muligheten til å gi tilstrekkelig informasjon.

Umiddelbart etter at en slik kartlegging er foretatt iverksettes vaksinerings av aktuelle elever på den enkelte videregående skole. Pr. dags dato er det vaksine mot serogruppe C, W, Y og B som FHI anbefaler til ungdommer mellom 16- 19 år.

Fylkesrådmannen mener at når tilbudet om finansiering av selve vaksinen gis, bør dette omfatte alle elever. Det betyr at også elever på private skoler bør få dette tilbudet. For skoleåret 2019/2020 er antallet elever i egne og private videregående skoler på Vg2 på 5977 elever ut fra registrering pr 1. oktober.

Etter at vaksinasjonsprogrammet er gjennomført på den enkelte videregående skole sender den enkelte vertskommune et refusjonskrav til fylkeskommunen ut fra hvor mange som har fått vaksinen. Ut fra at dette skal være en samfinansiering med kommunen refunderes da med et beløp pålydende kr 300. Det er naturlig at dette beløpet prisjusteres hvert år.

Drøftinger:

Tallene fra MSIS viser at forekomsten av meningokokksykdom er lav i Norge, men konsekvensen for de som blir smittet kan være alvorlig. Ifølge folkehelseinstituttet har ungdom i aldersgruppen 16-19 år en større risiko for smitte enn resten av befolkningen. Tett samvær med andre ungdommer, alkoholinntak, og lite søvn og hvile kan både øke risikoen for smitte, og for at sykdommen får et alvorlig forløp. Disse risikofaktorene forbindes spesielt med russefeiring.

På grunn av den forhøyede risikoen i aldersgruppen, anbefaler folkeinstituttet at ungdom mellom 16 og 19 år vurderer å vaksinere seg mot smittsom hjernehinnebetennelse. Vaksinen gir beskyttelse i fem år, men inngår ikke i det offentlige vaksinasjonsprogrammet. I 2017 meldte folkehelseinstituttet at rundt

en tredjedel av avgangselevne i videregående skole hadde latt seg vaksinere mot smittsom hjernehinnebetennelse. Dette er ikke et tilfredsstillende antall og et nasjonalt vaksinasjonsprogram på området hadde vært ønskelig.

Fylkesrådmannen mener det ikke er usannsynlig at kostnaden er en medvirkende årsak til at ungdommer ikke tar vaksinen. Noen kommuner har valgt å dekke vaksine for sine elever, andre steder dekker blant annet frivillige organisasjoner kostnaden. Ved å tilby vaksine til alle elever, sikrer man elevene mot smittsom hjernehinnebetennelse i den perioden de er mest utsatt, og ikke minst oppnår man at alle elever får en trygg ungdoms- og russetid, uavhengig av egen eller foreldrenes godvilje og økonomi.

Fylkesrådmannens konklusjon:

Fylkesrådmannen støtter fylkesmannen sin anbefaling om at vaksinasjon skjer i tidlig i videregående skole. Beskyttelsen varer i ca. 5 år, og vaksinasjon i begynnelse av videregående skole vil kunne gi beskyttelse i russetid, læretid og ved studier og reiser senere i ungdomstiden. Meningokokker smitter via dråpesmitte, og det er tett samvær med andre ungdommer, som gjør risikoen for at smitte og påfølgende sykdom øker. I Norge har vi mye fokus på russefeiringen, men det kan også være øket risiko for smitte ved festivaler, idrettssamlinger, ungdomsleirer og lignende.

Kostnadene ved gratis vaksinetilbud består av to komponenter. Det ene er selve vaksinen, og det andre er arbeidskostnaden ved at helsesøster må sette vaksinen. I dag er det vaksine mot serogruppe C, W, Y og B som FHI anbefaler til ungdommer mellom 16- 19 år og fylkesrådmannen støtter naturlig nok denne tilrådingen. Skulle dette bildet endre seg, blant annet etter nye studier jf pågående studie i regi FHI som fylkesmannen referer til må det gjøres nye vurderinger.

Notatet fra fylkesmannen viser at mange kommuner ved helsesøster har gitt tilbakemelding på at de er bekymret for at egenandelen som eleven må betale, gjør at en del elever ikke har råd, eller ikke vil prioritere å bruke penger på slik vaksinering. Dette er etter fylkesrådmannen sin mening svært uheldig, og det er naturlig å anta at en spleiseordning mellom kommune og fylkeskommune for å ta bort eller redusere egenandelen vil gi en høyere vaksinasjonsprosent. Dette betyr også som nevnt i saken at eksisterende ordninger med for eksempel samfinansiering med frivillige organisasjoner og liknende kan anbefales opprettholdt så lenge eleven slipper å betale egenandel.

Siden tilrådingen fra folkehelseinstituttet er såpass entydig, mener fylkesrådmannen at det hadde vært ønskelig at en vaksine mot smittsom hjernehinnebetennelse også hadde inngått i et nasjonalt vaksinasjonsprogram.

Trøndelag fylkeskommune
Click or tap here to enter text.